

Koronakrise og klimapolitikk

Rögnvaldur Hannesson*

I Koronapandemien brukes det modeller. De avslører problemer der man har stor usikkerhet og lite data. Men det er konstruktive dialoger for å forbedre modellene og resultatene. Klima er enda mer komplisert med større mangler i data, mer man ikke vet, og stor usikkerhet. Likevel mener noen at man vet alt og legger modellene til grunn for politikken.

Koronakrisen

Én ting koronakrisen har lært oss er at eksperter ikke alltid er enige. Sverige har valgt å gå sin egen vei, Norge en annen. I begge land holdes det pressekonferanser på fjernsynet hvor politikere opptrer med eksperter til støtte for sin egen politikk. I Storbritannia ble samfunnet stengt ned etter at en [ekspertmodell fra Imperial College](#) forutsa dramatiske dødstall om ikke det ble gjort. Ikke lenge etter kom det en annen modell fra Oxford University med helt forskjellige prognoser. I USA har det kommet flere ekspertuttalelser som spriker i alle retninger.

Hvorfor er det slik? Det er mye ekspertene ikke vet om koronaviruset. De er nødt til å forholde seg til alternative hypoteser og modeller om sykdommens forløp. Faglig uangripelige eksperter kan komme frem til helt forskjellige resultater, alt avhengig av hva de tror om de usikre forhold. I tillegg har vi så avveiningen mellom de menneskeliv som går tapt ved en mindre drastisk nedstenging og de enorme tap ved en drastisk nedstenging. De sistnevnte kan også gå på liv og helse løs. Kun i ettertid vil erfaringen vise hva som var vellykket og mindre vellykket og hvilke gjetninger som var urealistiske.

Modeller og klima

Parallellen med klimapolitikken er slående. Drivhusgasser har en oppvarmende virkning, men ingen vet med noen grad av sikkerhet hvor stor den er. I tillegg kan det forekomme både forsterkende og svekkende tilbakevirkninger, men om disse har vi liten erfaring. Det brukes modeller basert på usikre sammenhenger for å beregne klimaets utvikling. Om virkningene av global oppvarming, menneskeskapt eller ikke, vet vi enda mindre. Noen land og områder kan komme til å tape, mens andre vinner. Lengre vekstsesong med tilhørende bedre avlinger her oppe i nord er neppe til skade, ei heller at dyrkbare områder kan utvides mot nord i Canada og Russland.

Det er derfor ikke til å undres over at meningene blant vitenskapsfolk om klimaforandringer og deres konsekvenser er meget forskjellige. Selv ikke rapportene fra FNs Klimapanel er så skråsikre som «[Summary for Policymakers](#)» gir inntrykk av. I den siste «[Assessment Report](#)» fra 2013 ble det fullt ut erkjent at utviklingen i global temperatur stemmer meget dårlig overens med klimamodellenes forutsigelser. Det har vist seg å holde stikk i de årene som siden er gått.

Likevel skapes det på våre hjemlige kanter et inntrykk av at vitenskapen er kommet til en endelig konklusjon om den globale oppvarming. Noen ganger blir det vist til en studie som satte «graden av konsensus» til 97%, men den studien er for lengst avslørt som et makkverk. Konsensusmyten opprettholdes aktivt av ledende medier i Norge som bevisst forhindrer klimaskeptiske synspunkter fra å bli omtalt, nå sist i skandalehistorien om det planlagte tv-programmet med representanter fra Cicero og Klimarealistene.

Ytringsfrihet og klima

Denne sensur av klimarealistiske synspunkter blir av mange betraktet som en begrensning av ytringsfriheten. Men den er verre enn som så. Det kommer jeg tilbake til. La det først være sagt at ytringsfrihet er frihet under ansvar. Ryktespredning og baksnakk er straffbart om det skjer mot bedre viten og påfører uskyldige skade. I de siste årene har vi fått en ny virtuell virus sykdom, spredning av bevisst uriktig og villedende informasjon, av og til av statsmakter med onde hensikter. Frihet til ytring er ikke absolutt, bevisst uriktige og skadelige ytringer ligger utenfor dens grenser.

De klimaskeptiske innlegg som forhindres fra å spres til allmennheten i våre etablerte medier kommer fra vitenskapsfolk som har greie på hva de snakker om, men som, i likhet med FNs Klimapanel, ennå ikke har den fulle fasit. Det dreier seg et stykke på vei om indikasjoner om usikre sammenhenger, men det er noe FNs Klimapanel også må forholde seg til. Det ser imidlertid ut til at redaksjonene i de ledende medier i Norge har avgjort at FNs Klimapanel sitter inne med fasitsvarene og at alt som måtte motsi dem er kjettersk.

Journalistutdanning trumfer realfaglig bakgrunn?

Det er med viten og vilje jeg bruker uttrykket «kjettersk». For hvilke er de, disse folkene i ledende medier i Norge som tar mål av seg til å underkjenne kunnskapen til professorer og andre med doktorgrad i fysikk, kjemi eller andre realfag relevante for klimaspørsmålene? Jeg har sett på utdannelsesbakgrunnen til i overkant av tyve mediepersoner i ledende stilling i Aftenposten, Dagens Næringsliv, Bergens Tidende og NRK. Jeg har ikke funnet en eneste med utdanning i realfag. Derimot er sosialantropologi, statsvitenskap, medievitenskap og journalisthøyskole godt representert. Man kan godt være naturvitenskapelig analfabet med en slik utdannelsesbakgrunn. Likevel tar denne forsamlingen mål av seg til å overprøve synspunkter til godt meritterte forskere i naturfag, for da ikke å nevne andre.

Konklusjon

Inkvisitoren på Galileo Galileis tid hadde antakelig like stor forståelse for himmelkroppenes bevegelser som vår tids mediefolk har for naturvitenskapene. Galileo skulle de brenne på bål om han ikke angret sine synder. Det verdensbilde de hadde innbilt seg skulle forsvares, koste hva det koste ville. Redskapene er selvsagt annerledes i vår tid, men uvitenhet og trangsyn er som de alltid har vært.